

PRACE NAUKOWE

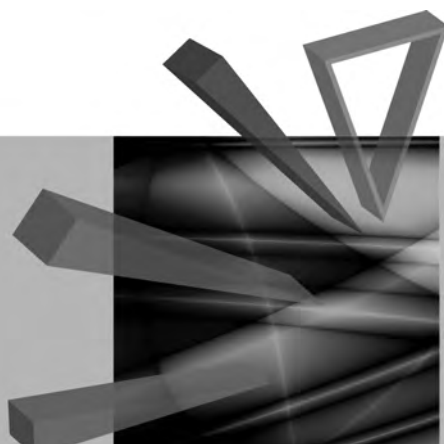
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mikula: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households’ financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households’ debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Urszula Grzega

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

OSZCZĘDNOŚCI I ZADŁUŻENIE POLSKICH GOSPODARSTW DOMOWYCH

Streszczenie: W artykule dokonano oceny poziomu oszczędności oraz poziomu i struktury zadłużenia polskich gospodarstw domowych w ujęciu czasowym (retrospektywa z lat 2000-2012) w skali ogólnopolskiej. Jako punkt odniesienia przyjęto rok 2000. W analizie i porównaniach wykorzystano dane z roczników statystycznych RP, badania budżetów gospodarstw domowych prowadzone przez Główny Urząd Statystyczny, dane Narodowego Banku Polskiego oraz Centrum Badania Opinii Społecznej. Zastosowaną metodę badawczą można określić jako analizę opisową z elementami analizy ilościowej. Z badania wynika, że w latach 2000-2012 zmniejszył się udział oszczędności w dochodzie do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych. Zmianie uległy także poziom i struktura zadłużenia polskich gospodarstw domowych. Znacząco zmniejszył się udział kredytów konsumpcyjnych, a wzrósł kredytów mieszkaniowych.

Słowa kluczowe: oszczędności, zadłużenie, gospodarstwa domowe.

1. Wstęp

Oszczędności oraz kredyty istotnie wpływają na poziom i strukturę spożycia polskich gospodarstw domowych. W ustabilizowanych warunkach rynkowych ich wpływ zaznacza się głównie w zaspokojeniu potrzeb wyższego rzędu. Jedne i drugie określane są mianem „dochodów przesuniętych w czasie”, bowiem odraczają one lub przyśpieszają zaspokojenie wybranych potrzeb konsumpcyjnych gospodarstw. Oszczędności uszczuplają bieżący fundusz nabywcy gospodarstw domowych, opóźniając tym samym konsumpcję w czasie. Kredyty zaś przyśpieszają zaspokojenie potrzeb i pozwalają na zakup różnych dóbr w stosunkowo krótkim czasie. Jedne i drugie ograniczają jednak możliwości nabywcy gospodarstw domowych. Pierwsze w krótkim czasie, drugie – w dłuższej perspektywie czasowej.

Na poziom oszczędności i zadłużania się gospodarstw domowych wpływa wiele czynników, w tym sytuacja społeczno-gospodarcza kraju i związane z nią oczekiwania gospodarstw co do sytuacji własnego podmiotu. W warunkach spowolnienia gospodarczego szczególnie ważny staje się problem badania stanu posiadanych zasobów i zobowiązań oraz postaw Polaków względem oszczędzania i zadłużania się.

2. Stan oszczędności gospodarstw domowych w Polsce

Analiza oszczędności gospodarstw domowych może być przeprowadzona na podstawie danych makroekonomicznych dotyczących całego sektora gospodarstw domowych oraz na podstawie danych z budżetów gospodarstw domowych. Często analizy te uzupełniane są także subiektywnymi ocenami badanych na temat stanu oszczędności ich rodzin.

Tabela 1. Rozdysponowanie nominalnych przychodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w latach 2000-2010 (w %)

Rok	Dochody do dyspozycji brutto	Spożycie indywidualne	Oszczędności brutto
2000	98,5	88,8	11,2
2001	99,8	88,0	12,0
2002	99,8	90,0	10,0
2003	99,7	91,5	8,5
2004	99,6	93,5	6,5
2005	99,3	93,0	7,0
2006	96,1	90,7	9,3
2007	96,0	90,7	9,3
2008	97,0	93,9	6,1
2009	95,6	91,4	8,6
2010	95,6	92,4	7,6

^a Dane od 2004 r. opracowano w dostosowaniu do znowelizowanej ustawy o rachunkowości oraz rozporządzenia w sprawie szczególnych zasad rachunkowości zakładów ubezpieczeń i w związku z tym nie są one w pełni porównywalne z danymi za lata poprzednie. Szerzej zob.: Rocznik Statystyczny RP 2010, s. 739.

Źródło: Mały Rocznik Statystyczny 2001, s. 161; 2002, s. 164; 2003, s. 168; 2004, s. 160; 2005, s. 163; 2006, s. 166; 2007, s. 170; 2008, s. 168; 2009, s. 165; 2010, s. 170; 2011, s. 171; 2012, s. 174.

W świetle analizy makroekonomicznej dochody do dyspozycji brutto gospodarstw domowych mogą być przeznaczane na finansowanie spożycia indywidualnego oraz na oszczędności¹. Dane w tab. 1 pokazują, że w 2000 r. udział oszczędności w przychodach gospodarstw domowych ogółem wynosił 11,2%. W latach 2001-2004 odnotowano spadek z 12% w 2001 r. do 6,5% w 2004 r. Przyczyn takiego

¹ Zgodnie z definicją oszczędności brutto sektora gospodarstw domowych stanowią część dochodów do dyspozycji brutto, która jest przeznaczana na: akumulację (tj. nakłady brutto na środki trwałe, przyrost rzeczowych środków obrotowych i przyrost aktywów o wyjątkowej wartości), transfery kapitałowe, wierzytelności netto lub zadłużenie netto oraz rezerwy w funduszach emerytalnych. Mały Rocznik Statystyczny 2012, GUS, Warszawa 2012, s. 174.

stanu rzeczy można doszukiwać się przede wszystkim w zakupach spekulacyjnych w okresie bezpośrednio poprzedzającym wejście Polski do Unii. Przyczyną był także spadek dynamiki dochodów realnych na skutek stagnacji polskiej gospodarki w latach 2000-2002, co powodowało z kolei uruchamianie oszczędności w celu utrzymania konsumpcji wcześniej realizowanej. Nie bez znaczenia pozostała także kolejna fala popytu restytucyjnego². Po okresie obniżenia poziomu oszczędności nastąpił wzrost ich udziału w przychodach gospodarstw domowych do poziomu 9,3% w 2006 i 2007 r. Jednak już kolejny rok – 2008 – przyniósł ponowny spadek, tym razem do poziomu 6,1%. Głównym czynnikiem wpływającym na poziom i dynamikę oszczędności w tym roku był kryzys panujący na rynkach finansowych. W konsekwencji spadku cen wielu instrumentów finansowych, w które w sposób pośredni lub bezpośredni konsumenci lokowali swoje aktywa, ich wartość uległa znacznej deprecjacji. Zmieniły się także czynniki mające wpływ na ich wzrost. Zmalało m.in. tempo wzrostu wynagrodzeń w kraju, wyhamowała kreacja oszczędności dzięki zakupom nieruchomości na rynku wtórnym, a także zmniejszyła się wartość transferów przekazywanych do kraju przez Polaków pracujących za granicą. Największa zniżka oszczędności stała się udziałem bezpośrednich inwestycji na rynku akcji, których wartość obniżyła się o ok. 18%³. Rok 2009 przyniósł ponowny wzrost oszczędności Polaków. Największy wpływ na ten stan rzeczy miały depozyty bankowe, których wartość zwiększyła się aż o 4,5%. Drugim pod względem wpływu segmentem były środki zgromadzone w Otwartych Funduszach Emerytalnych (OFE). Ważnym aspektem okazała się również utrzymująca się w Polsce zdolność do generowania nadwyżek zasilających późniejsze oszczędności⁴. W 2010 r. udział oszczędności brutto w przychodzie do dyspozycji ukształtował się na poziomie 7,6%. Rok ten zapoczątkował kolejną fazę spadku udziału oszczędności w dochodach do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych. Spadek ten wynikał z ujemnej korekty z tytułu udziałów netto gospodarstw domowych w rezerwach funduszy emerytalnych, które stanowiły dużą część oszczędności gospodarstw domowych⁵. Dodać należy, że na stopę oszczędzania składają się generalnie dwie podstawowe kategorie. Pierwsza to wartość korekty z tytułu zmiany udziałów netto gospodarstw domowych w rezerwach funduszy emerytalnych. Druga to tzw. oszczędności dobrowolne, których znaczenie, w całkowitej stopie oszczędzania, od 2000 r. uległo znacznemu obniżeniu⁶. W końcu 2012 r. oszczędności polskich gospodarstw domowych prze-

² Cz. Bywalec, *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007, s. 184.

³ D. Modrzejewska, *Kryzys zżera oszczędności Polaków*, http://forsal.pl/artykuly/110854,kryzys_zzera_oszczednosci_polakow.html, 26.10.2011 r.

⁴ *Oszczędności gospodarstw domowych w grudniu 2009 r.*, Analizy Online. http://slimak.onet.pl/_m/nb/biznes/redakcja/20100427/analizy.pdf, 26.10.2011 r.

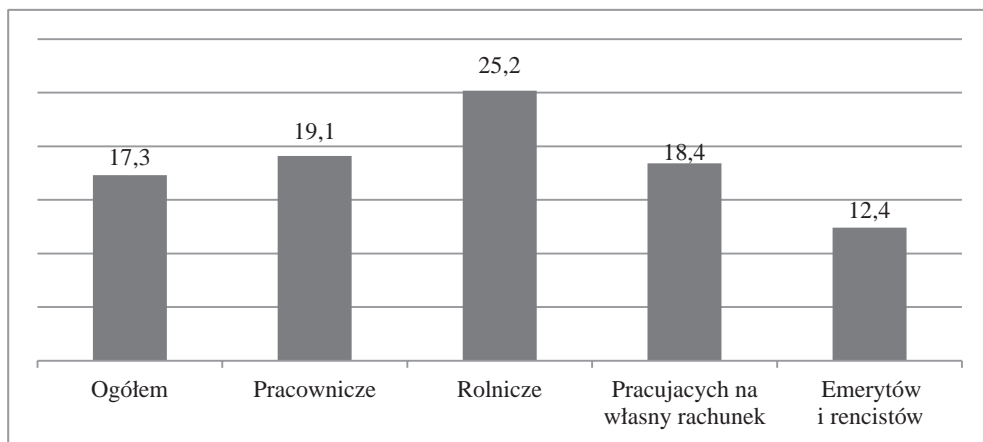
⁵ G. Mierzejewska, A. Urbaniec, *Sytuacja finansowa sektora gospodarstw domowych w III kwartale 2011 r.*, NBP Instytut Ekonomiczny, 2012 r., s. 7.

⁶ G. Mierzejewska, A. Kolasa, *Sytuacja finansowa sektora gospodarstw domowych w III kwartale 2012 r.*, NBP Instytut Ekonomiczny, 2013 r., s. 7.

kroczyły 1 bln zł (w wartościach bezwzględnych), a ich udział w PKB osiągnął poziom 66,5%⁷.

Skłonność do oszczędzania jest zróżnicowana w poszczególnych grupach gospodarstw domowych. Zależy ona przede wszystkim od poziomu dochodów⁸, ale wynika także z wpływu innych determinant ekonomicznych oraz pozaekonomicznych – w tym demograficznych, społecznych, kulturowych, psychologicznych⁹.

Na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych można stwierdzić, iż najniższą skłonnością do oszczędzania cechują się gospodarstwa emerytów i rencistów (zob. rys. 1). Specyfika tych gospodarstw nie sprzyja oszczędzaniu. Są to przeważnie osoby w wieku starszym, biernie zawodowo, pozostające w małych gospodarstwach domowych, których dochody miesięczne raczej nie sprzyjają oszczędzaniu. Ponadto ze względu na wiek członków gospodarstw emerytów i rencistów dużą część budżetu pieniężnego pochłaniają wydatki na zdrowie. Ewentualne wolne środki przeznaczone są na zagospodarowanie dużej ilości czasu wolnego lub pomoc dzieciom i wnukom. W przypadku tej grupy mówi się nawet o tzw. zjadaniu wcześniejszych oszczędności.

Rys. 1. Udział oszczędności w dochodzie rozporządzalnym gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych gospodarstw w 2011 r.

Źródło: *Budżety gospodarstw domowych w 2011 r.*, GUS, Warszawa 2012, s. 83, 99.

⁷ *Oszczędności gospodarstw domowych (grudzień 2012)*, Analizy Online. 11.03. 2013 r.

⁸ W 1998 r. zaobserwowano, iż przy dochodach 2,5-krotnie wyższych od średniej krajowej stopy oszczędzania były 4-krotnie wyższe od średniej. Szerzej patrz: B. Liberda, *Oszczędzanie w gospodarce polskiej*, PTE, Warszawa 2000, s. 15.

⁹ A. Widowicz, *Determinanty skłonności do oszczędzania w Polsce w latach 1991-2005*, [w:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, red. D. Kopycińska, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2006, s. 69.

Najwyższy wskaźnik skłonności do oszczędzania cechuje gospodarstwa rolników. Są to gospodarstwa konsumencko-produkcyjne, w związku z czym ich sytuacja też jest dość specyficzna. Konsumpcja naturalna tych gospodarstw bowiem znacznie przewyższa poziom konsumpcji naturalnej w innych gospodarstwach. Duże znaczenie mają także dochody tych gospodarstw, które ulegają wahaniom i często mają charakter sezonowy. Znaczenie ma też nieregularność zakupów maszyn i urządzeń rolniczych (raz na dłuższy czas). Dla ogółu gospodarstw udział oszczędności w dochodzie rozporządzalnym ukształtował się w 2011 r. na poziomie 17,3%.

3. Zadłużenie gospodarstw domowych z tytułu zaciąganych kredytów

Główną rolą kredytów udzielanych gospodarstwom domowym jest umożliwienie im zrealizowania wyższego poziomu konsumpcji, niż wynikałoby to z ich bieżącego poziomu dochodów.

Z punktu widzenia celu zaciągania zobowiązań kredyty dla gospodarstw domowych można podzielić głównie na konsumpcyjne i mieszkaniowe. Kredyt konsumpcyjny związany jest z finansowaniem bieżącej konsumpcji (jest to m.in. zadłużenie na rachunku bankowym czy przez karty kredytowe), a także jest przeznaczony na finansowanie wydatków na podniesienie kapitału ludzkiego, np. wykształcenie i leczenie. Kredyt mieszkaniowy, zaciągany głównie w formie kredytu hipotecznego, przeznaczony jest na finansowanie konsumpcji rozłożonej w czasie, konkretnie domu czy mieszkania. Mimo że horyzont czasowy jego spłaty jest zdecydowanie dłuższy niż kredytu konsumpcyjnego, to i tak stanowi on zwykle znaczne obciążenie dla budżetu gospodarstwa domowego.

W latach 2000-2012 obserwowano wzrost zadłużenia gospodarstw domowych z tytułu zaciągania kredytów. Różne było jednak tempo tego wzrostu. I tak w latach 2001-2004, w stosunku do 2000 r., nastąpiło nieznaczne wyhamowanie tempa wzrostu zadłużenia gospodarstw z tytułu zaciąganych kredytów, a główną przyczyną takiego stanu rzeczy było pogorszenie się sytuacji ekonomicznej gospodarstw domowych na skutek spadku tempa wzrostu PKB i wzrostu stopy bezrobocia. Osłabienie dynamiki wzrostu dochodów rozporządzalnych w tym czasie przełożyło się generalnie na obniżenie zdolności kredytowej gospodarstw. W latach 2005-2008 można było jednak odnotować ponowny, dynamiczny wzrost zadłużenia gospodarstw domowych. Samo zadłużenie w bankach zwiększyło się w tym okresie ponad 2,5-krotnie, a dynamika jego wzrostu w latach 2005-2008 wynosiła odpowiednio: 24, 34,5, 38,4 i 44,9%. Dopiero w 2009 r. dynamika należności gospodarstw domowych obniżyła się i wyniosła zaledwie 11,9%. Podstawowym powodem takiego stanu rzeczy były przejawy kryzysu finansowego, który nasilił się w drugiej połowie 2008 r., a wśród nich wymienić należy takie zjawiska, jak wzrost bezrobocia, zmniejszenie się tempa realnego wzrostu wynagrodzeń i ostatecznie pogorszenie się sytuacji

ekonomicznej gospodarstw domowych. Dodatkowo większość banków znacząco zaostrzyła swoją politykę kredytową. W kolejnych latach, do 2011 r., sytuacja nie ulegała znaczącej zmianie. Tempo zadłużania się gospodarstw z tytułu zaciąganych pożyczek i kredytów ogółem wynosiło kilkanaście procent (rok do roku). Wyraźne osłabienie zaobserwowano dopiero na koniec 2012 r., kiedy to zadłużenie polskich gospodarstw domowych z tytułu zaciąganych kredytów i pożyczek ogółem wzrosło, w stosunku roku poprzedniego zaledwie o 0,1%, i ostatecznie ukształtowało się na poziomie 524,5 mln zł¹⁰.

Tabela 2. Zadłużenie gospodarstw domowych w bankach i jego zmiany w latach 2000-2012 – stan w grudniu (kredyty ogółem =100)

Rok	Kredyty i pożyczki ogółem		Kredyty konsumpcyjne			Kredyty mieszkaniowe		
	w mln zł	zmiana %	w mln zł	zmiana %	w % kredytu ogółem	w mln zł	zmiana %	w % kredytu ogółem
2000	69,6	27,2	37,9	27,2	54,5	9,6	62,7	13,8
2001	79,9	14,8	40,0	5,5	50,1	14,1	46,9	17,6
2002	86,1	7,8	41,0	2,5	47,6	20,0	41,8	23,2
2003	98,1	13,9	42,3	3,2	43,1	29,6	48,0	30,2
2004	109,7	11,8	46,5	9,9	42,4	35,8	20,9	32,6
2005	136,0	24,0	56,0	20,4	41,2	50,4	40,8	37,1
2006	182,9	34,5	68,3	22,0	37,3	77,7	54,2	42,5
2007	253,2	38,4	90,5	32,5	35,7	116,8	50,3	46,1
2008	367,0	44,9	119,9	32,5	32,7	192,5	64,8	52,5
2009	410,7	11,9	135,3	12,8	32,9	214,9	11,6	52,3
2010	467,7	13,9	137,7	1,8	29,4	263,7	22,7	56,4
2011	523,9	12,0	134,5	-2,3	25,7	314,0	19,1	59,9
2012	524,5	0,1	128,3	-4,6	24,5	316,4	0,8	60,3

Kategoria gospodarstw domowych w rozumieniu statystyk NBP obejmuje osoby prywatne oraz rolników i przedsiębiorców indywidualnych prowadzących uproszczoną rachunkowość.

Źródło: Statystyka i sprawozdawczość. Dane NBP, http://www.nbp.pl/home.aspx?f=/statystyka/pieniezna_i_bankowa/nal_zobow.html, 18.03.2013 r.

Oprócz przemian w poziomie zadłużenia, w latach 2000-2012 istotnie zmieniała się także struktura zadłużenia gospodarstw domowych z tytułu zaciąganych kredytów. Przede wszystkim znacząco zmniejszył się udział kredytów konsumpcyjnych na korzyść kredytów mieszkaniowych (zob. tab. 2). W 2000 r. udział kredytów

¹⁰ Uwzględniając działalność innych instytucji udzielających kredyty i pożyczki, trzeba dodać, że faktyczne zadłużenie gospodarstw domowych z tytułu kredytów i pożyczek jest jeszcze większe.

mieszkaniowych w strukturze zadłużenia gospodarstw domowych ogółem był niewielki i stanowił niecałe 14%. Jednak w ciągu 12 lat wyraźnie wzrósł i ostatecznie wyniósł 60% w 2012 r., z czego 35,8% stanowiły kredyty walutowe (wobec 10% w 2000 r. oraz 29% w 2005 r.). Z zupełnie inną sytuacją mamy do czynienia w przypadku kredytów konsumpcyjnych. Pomijając fakt znacznego obniżenia ich udziału w strukturze zadłużenia gospodarstw domowych, podkreślić należy relatywnie wysokie nasycenie tymi kredytami. Ponadto duża dynamika kredytów konsumpcyjnych z lat 2006-2008 spowodowała ograniczenie potencjału dalszego zadłużania się gospodarstw z tytułu tych kredytów.

4. Postawy Polaków względem oszczędzania i zadłużania się w świetle badań ankietowych

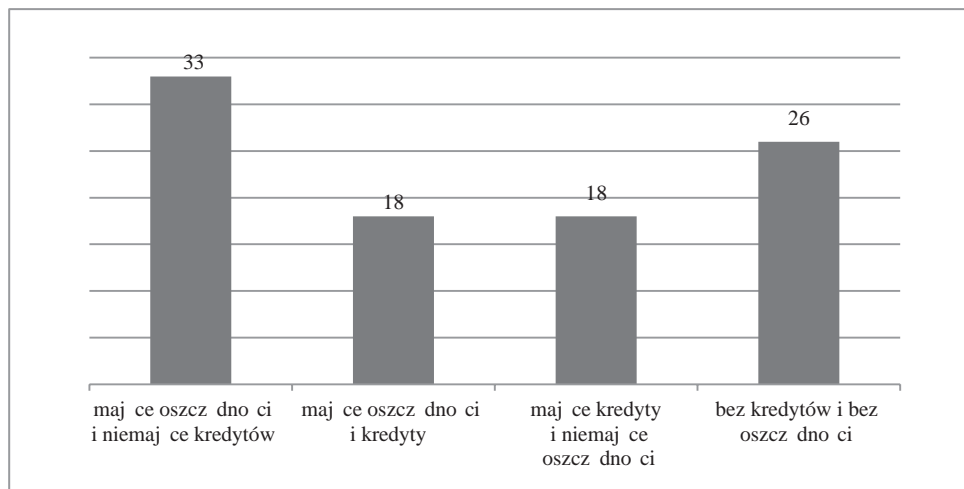
W celu uzupełnienia przeprowadzonej analizy można przytoczyć wyniki badań ankietowych wyrażających opinie badanych respondentów na temat oszczędzania i zadłużania się Polaków oraz na temat zasobów będących w posiadaniu ich gospodarstw domowych.

Według badań CBOS przeprowadzonych na początku 2000 r. posiadanie zasobów finansowych w formie pieniędzy, lokat bankowych lub papierów wartościowych deklarowało 22% ankietowanych. Poziom posiadanych oszczędności już wówczas był ściśle związany z cechami społeczno-zawodowymi i ekonomicznymi ankietowanych. Lepiej wykształceni i lepiej sytuowani respondenci deklarowali wyższy poziom oszczędności w relacji do respondentów o niskich dochodach rozporządzalnych przypadających na 1 osobę oraz niskim poziomie wykształcenia (ponad połowa osób z wykształceniem wyższym deklarowała posiadanie oszczędności). Brak jakichkolwiek zasobów finansowych w 2000 r. deklarowało 90% respondentów oceniających sytuację własnego gospodarstwa negatywnie. Bardzo niski poziom zasobów finansowych deklarowali także mieszkańcy wsi oraz osoby z wykształceniem podstawowym lub zasadniczym zawodowym (ośmiu na dziesięciu badanych rolników i robotników niskokwalifikowanych spośród osób aktywnych zawodowo zadeklarowało brak oszczędności)¹¹.

Po 12 latach zmian w warunkach funkcjonowania polskich podmiotów konsumpcji opinie i deklaracje Polaków odnośnie do oszczędzania uległy pewnym zmianom. Posiadanie oszczędności własnych lub własnego gospodarstwa domowego zadeklarowało 51% badanych respondentów, zaś 45% uznało, że nie ma żadnych odłożonych funduszy. Jeśli zaś chodzi o stosunek Polaków do kredytów i pożyczek, to ponad $\frac{3}{4}$ badanych (76%) uznało, że w obecnych czasach nie opłaca się brać ani kredytów, ani pożyczek. Mimo że we wszystkich grupach wiekowych dominowało przekonanie o nieopłacalności zadłużenia, to osoby w wieku 45 lat i więcej zdecydowanie rzadziej akceptowały zadłużanie się ich gospodarstw z tytułu zaciąganych

¹¹ M. Falkowska, *Oszczędności i zakupy na początku 2000 r.*, CBOS, Warszawa 2000, s. 1-2.

kredytów konsumpcyjnych i pożyczek niż młodsze grupy wiekowe. Z deklaracji ankietowanych wynikało dodatkowo, że ponad 1/3 gospodarstw domowych (36%) jest zadłużona z tytułu kredytu lub pożyczki. Obciążenie pożyczkami i kredytami najczęstiej deklarują osoby z grupy wiekowej 25-44¹².

Rys. 2. Posiadanie lub nieposiadanie oszczędności i kredytów w gospodarstwach domowych w 2012 r.

Źródło: B. Badora, *Oszczędności i kredyty*, CBOS, Warszawa 2012, s. 10.

Biorąc pod uwagę posiadanie lub nieposiadanie oszczędności i kredytów, można wyróżnić cztery typy gospodarstw domowych (zob. rys. 2). Wyodrębnione typy w głównej mierze różnicuje deklarowany poziom zamożności. Co interesujące, do jednej grupy zalicza się zarówno gospodarstwa posiadające oszczędności, jak i posiadające lub nieposiadające zadłużenia w postaci kredytów lub pożyczek. Nie jest to zaskakujące, bowiem warunkiem uzyskania kredytu jest wykazanie się zdolnością kredytową¹³. Sytuacja taka oznacza, że obciążenie kredytami i pożyczkami wcale nie musi wiązać się z reperowaniem domowych budżetów¹⁴. Prawie co piąte gospodarstwo domowe w Polsce deklaruje taki właśnie stan rzeczy. Podobny odsetek stanowią gospodarstwa nieposiadające oszczędności, a posiadające kredyty. Co trzeci badany uznał natomiast, iż jego gospodarstwo dysponuje oszczędnościami, lecz nie posiada kredytów. Osoby nieposiadające ani oszczędności, ani pożyczek stanowiły 1/5 badanej populacji. Byli to respondenci deklarujący jednocześnie najgorszą spośród badanych sytuację materialną własnego podmiotu¹⁵.

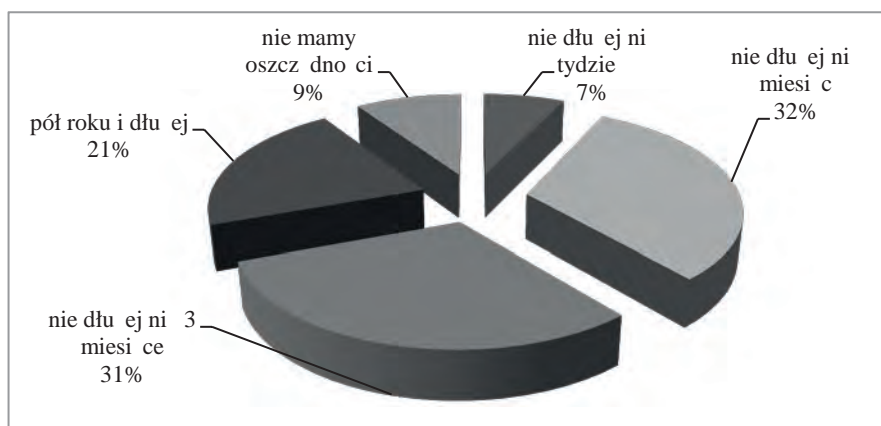
¹² B. Badora, *Oszczędności i kredyty*, CBOS, Warszawa 2012, s. 1-10.

¹³ *Ibidem*, s. 12.

¹⁴ K. Kowalczyk, *Polacy o swoich długach i oszczędnościach*, CBOS, Warszawa 2012, s. 3-4.

¹⁵ B. Badora, *op. cit.*, s. 12.

Posiadanie oszczędności wpływa m.in. na odczucia respondentów dotyczące ich poczucia bezpieczeństwa materialnego. Brak oszczędności może powodować niezaspokojenie pewnych potrzeb, szczególnie tych z grupy potrzeb wyższego rzędu, i jednocześnie może być sygnałem występowania problemów finansowych rodzin.

Rys. 3. Stan oszczędności umożliwiający gospodarstwom życie na stałym poziomie w przypadku utraty dochodów bieżących

Źródło: U. Grzega, *Poziom życia ludności w Polsce – determinanty i zróżnicowania*, Wyd. UE, Katowice 2012, s. 259.

Analiza stanu oszczędności gospodarstw domowych, oparta na wynikach przeprowadzonych badań ankietowych autorki¹⁶, wskazuje, że na koniec pierwszej dekady XXI w. prawie co dziesiąte badane gospodarstwo nie posiadało oszczędności umożliwiających mu życie na dotychczasowym poziomie w przypadku utraty dochodów bieżących (zob. rys. 3). Biorąc pod uwagę grupę społeczno-ekonomiczną gospodarstw najgorszą sytuację zadeklarowały gospodarstwa rencistów – prawie 40% gospodarstw z tej grupy nie posiadało żadnych oszczędności. Jednocześnie podobny odsetek rencistów posiadał oszczędności, które wystarczyłyby zaledwie na miesiąc życia na tym samym poziomie co dotychczas. Najkorzystniej sytuacja przedstawiała się w grupie gospodarstw pracujących na własny rachunek. Nie zadeklarowały one bowiem wcale braku oszczędności. Te zaś, którymi dysponują, w 46% gospodarstw wystarczyłyby na utrzymanie dotychczasowego poziomu życia na niezmiennym poziomie aż przez pół roku i dłużej.

¹⁶ Badania przeprowadzono w 2010 r. na terenie województwa śląskiego. Zastosowano metodę ankiety rozdawanej. Próba badawcza wyniosła 500 gospodarstw domowych. W badaniu brali udział dorośli członkowie gospodarstw domowych, którzy jako przedstawiciele własnych gospodarstw występowali w imieniu wszystkich członków wchodzących w skład danego podmiotu. W doborze próby zastosowano procedurę doboru celowego – kwotowego. Przyjętą w badaniu kwotą była grupa społeczno-zawodowa gospodarstwa.

Wypowiedzi respondentów były silnie powiązane z ich sytuacją dochodową, a także z wykształceniem głowy rodziny. Im lepsza była sytuacja dochodowa i wyższe wykształcenie głowy rodziny, tym wyższe okazywały się deklarowane oszczędności¹⁷.

5. Podsumowanie

Oszczędności gospodarstw domowych oraz zaciągnięte kredyty i pożyczki spełniają ważną funkcję stabilizacyjną w warunkach kryzysu i związanej z nim niepewnej sytuacji na rynku pracy czy trudności wynikających z wahań dochodów. Czas, na jaki oszczędności mogą wystarczyć danemu gospodarstwu domowemu na funkcjonowanie na rynku bez przymusowego zadłużania się, zależy zarówno od faktycznej wielkości rezerw finansowych, jak i od dotychczasowego poziomu życia. Inną kwestią jest fakt, iż gospodarstwa domowe mogą zaciągać kredyty i pożyczki, dysponując oszczędnościami, co wiąże się generalnie ze zmianami w stylach życia konsumentów, głównie z tzw. życiem na kredyt.

Z analizy danych makroekonomicznych wynika, że w badanym przedziale czasu zmniejszył się udział oszczędności w przychodach do dyspozycji brutto sektora gospodarstw domowych w Polsce, mimo iż motyw ostrożności mógł okresowo podnosić stopę oszczędności gospodarstw domowych. Do spadku oszczędności gospodarstw mógł przyczynić się m.in. wzrost odsetka osób w wieku emerytalnym oraz wzrost dostępności kredytów. Zaznaczyć jednak należy, że po okresie dynamicznych wzrostów zadłużenia z tytułu zaciąganych kredytów w latach 2005-2008 nastąpiło wyraźne wyhamowanie. Zmianie uległa także struktura zaciąganych kredytów. Zmniejszył się mianowicie udział kredytów konsumpcyjnych, wzrósł natomiast kredytów mieszkaniowych. Ogólnie zaś zmiany te sprawiły, że coraz bardziej „upodobniamy” się do struktury zadłużenia panującej w krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej¹⁸.

Literatura

- Badora B., *Oszczędności i kredyty*, CBOS, Warszawa 2012.
Budżety gospodarstw domowych w 2011 r., GUS, Warszawa 2012.
Bywalec Cz., *Konsumpcja w teorii i praktyce gospodarowania*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
Falkowska M., *Oszczędności i zakupy na początku 2000 r.*, CBOS, Warszawa 2000.
Grzega U., *Poziom życia ludności w Polsce – determinanty i zróżnicowania*, Wyd. UE, Katowice 2012.

¹⁷ U. Grzega, *Poziom życia ludności w Polsce – determinanty i zróżnicowania*, Wyd. UE, Katowice 2012, s. 258-259.

¹⁸ *Rynek zarządzania wierzytelnościami w Polsce oraz perspektywy jego rozwoju do 2014 roku*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010, s. 49-54.

- Kowalczyk K., *Polacy o swoich długach i oszczędnościach*, CBOS, Warszawa 2010.
- Liberda B., *Oszczędzanie w gospodarce polskiej*, PTE, Warszawa 2000.
- Mały Rocznik Statystyczny 2001-2012*, GUS, Warszawa 2001-2012.
- Mierzejewska G., Kolasa A., *Sytuacja finansowa sektora gospodarstw domowych w III kwartale 2012 r.*, NBP Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2013.
- Mierzejewska G., Urbaniec A., *Sytuacja finansowa sektora gospodarstw domowych w III kwartale 2011 r.*, NBP Instytut Ekonomiczny, Warszawa 2012 r.
- Modrzejewska D., *Kryzys zżera oszczędności Polaków*, http://forsal.pl/artykuly/110854,kryzys_zzera_oszczednosci_polakow.html, 26.10.2011 r.
- Oszczędności gospodarstw domowych (grudzień 2012)*., Analizy Online, 11.03. 2013 r.
- Oszczędności gospodarstw domowych w grudniu 2009 r.*, Analizy Online. http://slimak.onet.pl/_m/nb/biznes/redakcja/20100427/analizy.pdf, 26.10.2011r.
- Rynek zarządzania wierzytelnościami w Polsce oraz perspektywy jego rozwoju do 2014 roku*, Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową, Warszawa 2010.
- Statystyka i sprawozdawczość*, Dane NBP, http://www.nbp.pl/home.aspx?f=statystyka/pieniezna_i_bankowa/na_l_zobow.html, 18.03.2013 r.
- Widowicz A., *Determinanty skłonności do oszczędzania w Polsce w latach 1991-2005*, [w:] *Zachowania rynkowe gospodarstw domowych i przedsiębiorstw w okresie transformacji systemowej w Polsce*, red. D. Kopycińska, Wyd. US, Szczecin 2006.

SAVINGS AND DEBT OF POLISH HOUSEHOLDS

Summary: The article assesses the level of savings and the level and structure of debt of Polish households in a time frame view (retrospective of 2000-2010) on an all-Poland scale. The year 2000 has been assumed as a point of reference. In the analysis and comparison, we used the data from the statistical yearbooks of Poland, household budgets performed by Central Statistical Office, data from National Bank of Poland and Public Opinion Research Center. The applied research method may be described as a descriptive analysis with elements of quantitative analysis. The survey showed that the share of savings in gross disposable income of the households sector decreased between 2000 and 2012. There were also significant changes in both the level and structure of debt of Polish households. The share of the consumer credit decreased and the mortgage credit increased.

Keywords: savings, debt, households.